

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

ASIA: LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI TUTKINTOJEN JA MUUN OSAAMISEN VIITEKEHYKSESTÄ

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 6.7.2016 (OKM/25/010/2016)

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteltu hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tutkintojen ja muun osaamisen viitekehystä. Lakiesityksessä ehdotettavan viitekehysten tehtävänä on jaotella Suomen kansalliseen koulutus- ja tutkintojärjestelmään kuuluvat tutkinnot, oppimäärät ja muut laajat osaamiskokonaisuudet niiden edellyttämän osaamisen perusteella viitekehysten kahdeksalle vaatavuustasolle. Tarkoituksena on, että viitekehys mahdollistaa erilaisten koulutusten kokonaisvaltaisen tarkastelun, kun tutkinnot ja muut koulutukset on kuvattu niiden tuottamien tietojen, taitojen ja pätevyyksien osalta yhdenmukaisesti ja ymmärrettävästi. Viitekehysten tavoitteena on parantaa järjestelmän selkeyttä ja läpinäkyvyyttä sekä mahdollistaa kansallinen ja kansainvälinen vertailu.

Valtakunnallisen sosiaalityön yliopistoverkoston näkemyksen mukaan lakiesityksen tavoite on kannatettava. Ehdotettu viitekehys vastaa Valtakunnallisen sosiaalityön yliopistoverkoston näkemyksen mukaan suurimmilta osin koulutusjärjestelmää ja sen tavoitteita. Sosnetin näkemyksen mukaan esityksen merkittävin puute liittyy erikoistumiskoulutusten asemointiin tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksessä. Sosnet haluaa kiinnittää huomiota hallituksen esityksessä seuraaviin seikkoihin:

Sosnet on järjestänyt jo lähes 16 vuoden ajan erikoissosiaalityöntekijän koulutusta, johon vaatimuksena on ollut ylempi korkeakoulututkinto. Yliopistoverkosto Psykonet on järjestänyt vastaavaa koulutusta psykologian alalla. Aiemmin erikoispsykologikoulutus ja erikoissosiaalityöntekijän koulutus ovat johtaneet lisensiaatin tutkintoihin, mutta erikoistumiskoulutusuudistuksen myötä ne on muutettu maksullisiksi erikoistumiskoulutuksiksi, joiden laajuus on kummallakin alalla 70 opintopistettä ja työn ohessa suoritettuna niiden kesto on noin 2,5–3 vuotta.

Tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksessä tasolle 7 on asetettu ylempien ammattikorkeakoulututkintojen ja ylempien korkeakoulututkintojen rinnalle ne korkeakoulujen erikoistumiskoulutukset, joiden kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto. Sosnet ei pidä esitystä tältä osin tarkoituksenmukaisena, sillä uusimuotoisen erikoistumiskoulutuksen osalta on olennaista tehdä ero erilaajuisien ja osaamistasoltaan eritavoitteisten erikoistumiskoulutusten suhteen. Se merkitsee erityisesti suppeampien erikoistavien koulutusten (30 op) ja alansa erikoistyöntekijän koulutusten (erikoisläkäri, erikoispsykologi, erikoissosiaalityöntekijä) osaamisen vaatavuustasojen erottamista. Ehdotuksessa erikoistumiskoulutukset sijoitetaan kategorisesti tasolle 7 kohderyhmän taustakoulutuksen perusteella sen sijaan, että tarkasteltaisiin erikoistumiskoulutuksen tuottamia tietoja, taitoja ja pätevyksiä. Alansa erikoistyöntekijän koulutuksen osalta ainoastaan erikoislääkärikoulutus on huomioitu tasolla 8.

Sosnetin näkemyksen mukaan uusimuotoisen erikoissosiaalityöntekijän koulutuksen (70 op) tuottamat valmiudet vastaavat selkeästi viitekehyyksen tasolle 8 esitettyjä vaativuuden kriteereitä. Esityksessä tason 8 vaatimuksista erityisesti seuraavat korostuvat erikoissosiaalityöntekijän koulutuksen tavoitteissa:

Hallitsee laajat kokonaisuudet ja asiayhteydet. Hallitsee edistyneimmät ja/tai erikoistuneimmat sekä syvällisimmät tiedot, taidot ja/tai teorit, jotka sijoittuvat oman alan edistyneimmälle ja/tai erikoistuneimmalle tasolle ja alojen väliselle rajapinnalle. Soveltaa asioita luovasti. Luo uutta tietoa hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Tekee itsenäistä ja luotettavaa tieteellistä tai taiteellista ja ammatillista tutkimustyötä. Kehittää ammatillisia tehtäväalueita ja/tai tieteen- tai taiteen alaa. Kehittää ja soveltaa uusia ideoita, teorioita, lähestymistapoja tai prosesseja vaativimmissa toimintaympäristöissä.

Työskentelee itsenäisesti alan vaativimmissa asiantuntijatehtävissä ja kansainvälisessä yhteistyössä. Johtamaa [huom. kirjoitusvirhe] asioita ja/tai ihmisiä. Tekee sellaisia synteesejä ja kriittisiä arviointeja, joita vaaditaan monimutkaisten ongelmien ratkaisemiseen tutkimus- ja/tai innovaatiotoiminnassa. laajentaa [kirjoitusvirhe sanan alussa] ja uudelleen määrittää tietoja tai ammattikäytäntöjä.

Kartuttaa oman alansa tietoja ja/tai vastaa muiden kehittämisestä.

Edellä mainitut osaamisalueet ovat avainasemassa sekä erikoispsykologin että erikoissosiaalityöntekijän työssä ja osaamisessa. Kumpikin koulutus on jatkuvana toteutettava ja yhteiskunnallisesti merkittävä sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillinen jatkokoulutus, joka tuottaa alan erikoistyöntekijän osaamisen. Sisällön vaativuuden puolesta laaja-alaista vaativan tason erikoistyöntekijän osaamista kartuttavat erikoistumiskoulutukset vastaavat tasolle 8 asetettuja osaamiskuvauksia.

Kaiken kaikkiaan viitekehyyksen keskeisimpänä ongelmana on, ettei se onnistu erottelamaan riittävästi erityyppisiä ja vaativuudeltaan eritasoisia koulutuksia tasoilla 7 ja 8. Sosnet ehdottaa tämän huomioimista viitekehyyksen jatkovalmistelussa. Jatkovalmistelussa tulisi tunnistaa jo vakiintuneesti järjestetyt erikoissosiaalityöntekijän ja erikoispsykologikoulutukset, jotka tulee nostaa viitekehyyksessä esiin omina koulutuksinaan ja samalle tasolle muiden erikoistyöntekijän osaamisen tuottavien erikoistumiskoulutuksien kanssa.

Lisäksi Sosnet ehdottaa, että erikoissosiaalityöntekijän ja erikoispsykologikoulutuksen sisältävä ammatillinen lisensiaatintutkinto sisällytetään samoin tasolle 8.

Puheenjohtaja

Marjo Kuronen
Professori, Jyväskylän yliopisto

Suunnittelija

Sanna Lähteinen
Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto, Sosnet